

ČASOPIS ZA SUVREMENU POVIJEST, 16(1), Zagreb 1984, 186 str.

U rubrici Rasprave i članci Nada Kisić-Kolanović: Vrijednosni principi novoga pravnog poretka u NOB-u na području Hrvatske 1941—1945. godine (1—27). Autorica je izložila pravne vrijednosti vezane za norme ZAVNOH-a kao vrhovnog federalnog zakonodavca u Hrvatskoj 1943—1945. godine. Navedena problematika je obrađena u nekoliko poglavlja: pravne vrijednosti kao svjetsna artikulacija interesa NOP-a, osnovni subjekti pravnog vrednovanja (narodni sudovi), pravna norma u funkciji ostvarenja vrijednosti i ciljeva revolucije, odnos pravnih i običajnih vrijednosti u toku NOB-a u Hrvatskoj i pravne vrijednosti u NOB-u (vrijednost slobode kao osnovni sadržaj političko-pravne ideologije NOP-a, pravna vrijednost pravde, pravna vrijednost sigurnosti i zakonitosti na oslobođenom području, vrijednosni princip pravne ravnopravnosti obaju spolova, načelo izjednačavanja pravnog položaja djece roditelja izvan braka s djecom roditelja u braku). Istaknuto je da se koncept pravosuđa realizirao kao dio jedinstvene vlasti NOB-a i da se novo pravosuđe potpuno pridržava principa zakonitosti.

Mladen Plovanić: O nekim vojno-političkim zbivanjima u Rijeci ljeti 1943. godine u svjetlosti odnosa KP Hrvatske i KP Italije (27—55). Autor upozorava na široko značenje »riječkog pitanja« i na složenost riječkih političkih i partijskih pitanja koja je s vremenom bila sve izrazitija. Istodobno s osnivanjem građanskog CPC (Comitato politico Citadino) u Rijeku dolazi i predstavnik KP Italije. Ubrzo se javljaju nesuglasice u odnosu s lokalnim rukovodiocima KP Hrvatske (a kasnije se uključio i CK KP Hrvatske). Autor razmatra i pitanje neulaska naših jedinica u Rijeku u rujnu 1943. godine. Krajem jeseni 1943. godine je reorganizirano riječko rukovodstvo KP Hrvatske.

U rubrici Polemika, Ljubo Boban: Izvod iz strogo povjerljive kombinatorike Velimira Terzića. A ponešto i o drugim kombinatorikama (55—80). Autor analizira način Terzićeva pristupa problemima političkog života građanske Jugoslavije do travanjskog rata i tvrdi da je ono što je Terzić o tom napisao sa znanstvenog stajališta potpuno irelevantno i pisano »pod prividom historiografije«. U rubrici Diskusija uredništvo Časopisa za suvremenu povijest otvara dijalog o jugoslavenstvu kao jednom od temeljnih problema naše novije povijesti. U okviru rubrike, Petar Korunić: Jugoslavenska ideologija u hrvatskoj nacionalnoj politici i hrvatsko-srpski odnosi — u povodu knjige V. Krestića, Srpsko-hrvatski odnosi i jugoslavenska ideja 1860—1873, Beograd 1983 (80—110). Autor ističe da je jugoslavenska ideologija u XIX stoljeću u Hrvata dosta »maglovita« zbog nedostatka temeljitih istraživanja i spoznaje njezine geneze, društvene funkcije i značenja. Ističe da je Krestić donio dalekosežne zaključke koje je moguće donijeti tek nakon svestranog proučavanja problema, a koje bi dalo sasvim sigurno drukčije spoznaje i zaključke od Krestićevih.

U rubrici Ocjene i prikazi (111—137) Zorica Stipetić je prikazala Svjedočanstva o sudbinama intelektualaca, Rad 400, JAZU, Zagreb 1984. Zoran Lakić je dao pregled knjiga 1, 2, 3 Izabranih radova B. Jovanovića. Zlatko Čepo je prikazao Nepotrebna pretjerivanja. Uz knjigu Zvane Črnje, Sukobi oko Krleže, Sarajevo 1983. Nikša Milošević napisao je prikaz knjige M. R. Đorđevića, Samouprava u građanskoj socijalističkoj misli Srbije, Svetozarevi susreti, Svetozarevo 1983. Franko Mirošević je prikazao Zbornik sjećanja, Zagreb 1941—1945, knjiga 2, Zagreb 1983. Berislav Jandrić je dao pregled knjige S. Ostojića Naše godine — Nova Jugoslavija s naslovnih stranica 1943—1983, Zagreb 1983.

U rubrici Bibliografija Ana Feldman: Brošure i periodika iz NOB-a u Arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske (141—179). Autorica je iznijela

bibliografiju koja obuhvaća brošure i periodiku izdanu na tlu Jugoslavije i izvan nje, npr. u zbjegu, bazama NOVJ u Italiji, Malti itd. a koje su nastale u razdoblju 1941—1945. godine. Zbog opsežnosti te bibliografije u ovom broju Časopisa za suvremenu povijest obuhvaćena su samo izdanja jedinica, komandi i ustanova NOV i PO Jugoslavije i vojnih izdavača.

Branka Taradžić

ČASOPIS ZA SUVREMENU POVIJEST, 16(2), Zagreb 1984, 198 str.

U rubrici Rasprave i članci Slobodan Žarić: KPH i strategija Narodnooslobodilačke fronte u prvoj godini narodnooslobodilačkog rata (1—17). Jedno od osnovnih pitanja političke i programske osnovice NOP-a bilo je povezivanje s različitim političkim snagama radi stvaranja širokog pokreta NOF-e. U Hrvatskoj je strategija NOF-e donekle zapostavljena u vrijeme priprema za podizanje ustanka. Pokretanje lista »Vjesnik« bilo je značajan korak u proširivanju ideja NOF-e. Strategija NOF-e posebno dolazi do izražaja u Dalmaciji. Već u prvoj polovini 1942. godine hrvatski narod se uvelike opredjeljuje za NOP i stupa u partizanske jedinice.

Ljubomir Antić: Sukobi u jugoslavenskom iseljeničkom pokretu u Antofagasti (Čile) za vrijeme prvog svjetskog rata i neki socijalni utjecaji na njih 1917. godine (19—49). Autor je dao najprije kratak pregled iseljavanja iz hrvatskih zemalja u Južnu Ameriku (do 1917) i pregled geneze jugoslavenskog iseljeničkog pokreta u Južnoj Americi za vrijeme prvog svjetskog rata. Antofagasta je bila centar jugoslavenskog iseljeničkog pokreta u Južnoj Americi. Prvi sukobi u Antofagasti protekli su u borbi za vodstvo u cijelom iseljeničkom pokretu (iz početka za osobni prestiž, no u toku 1917. to je socijalni sukob između najamnih radnika i poslodavaca, ali n.su postavili socijalne ciljeve). Na poslodavce su djelovali masonski utjecaji, a na najamne radnike revolucija u Rusiji.

Nada Hranilović: Novinarska djelatnost don Nike Grškovića u SAD (49—64). Autorica je prikazala život i djelovanje don Nike Grškovića (1863—1949), koji je imao najveće zasluge za razvoj hrvatskog iseljeničkog novinarstva u SAD i šire, posebno kao urednik lista »Zajedničar« i »Hrvatski svijet«. U doba kad su novine bile gotovo jedino štivo ovi listovi su imali velik utjecaj na društveno-političko angažiranje hrvatskih iseljenika u Americi.

Mira Kolar-Dimitrijević: Odnos KPJ prema jugoslavenskoj radničkoj emigraciji u međuratnom razdoblju (65—83). Autorica razmatra emigrantsko pitanje u historiji KPJ kroz nekoliko etapa: 1919—1920, 1921—1929, 1929—1934, 1935—1936, 1937—1939, 1939—1941. Vodstvo KPJ je vrlo dobro poznavalo sudbinu ekonomskih emigranata i djelovalo je među njima. Istaknuto je značenje štampe (tada s centrom u Parizu).

U rubrici Diskusija, Milica Kazin-Wohinz: Početak obračuna s prošlošću. Komunisti a Trieste. Un'Identità Difficile, Ed. Riuniti, Roma 1983. Autorica polemizira o knjizi »Komunisti a Trieste« koju je napisala grupa od šest autora, predavača iz Trsta koji su svoje priloge iznijeli na seminaru Komunističke partije Italije održanom 1981. godine.

U rubrici Ocjene i prikazi (105—132) Miomir Dašić je prikazao knjigu N. Rakočevića, Crna Gora i Austro-Ugarska 1903—1914, Titograd 1983. Zdenko Radelić je predstavio knjigu S. Tonkovića, Sindikati u socijalističkoj Jugoslaviji, Zagreb 1984. Enes Milak je prikazao zbornik Dokumenti o vanjskoj politici SFRJ 1945, Beograd 1984. Franko Mirošević je dao prikaz prve knjige dokumenata Glavni štab NOV i PO Hrvatske 1941—1945. Dokumenti 1941, Zagreb 1983. Katarina Spehnjak je predstavila knjigu J. Hrnčevića Svjedočanstva, Zagreb 1984. Biljana

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

Bernard STULLI, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

LEKTOR

i

KOREKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Časopis izlazi jednom godišnje

Pretplate i narudžbe šaljite na adresu:

Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 1000 din.

Izdavanje časopisa sufinancira

Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH — VII.
Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — svibanj 1986.